

Przewodnik dla edukatorów

Prawa podstawowe

Czas trwania 30 minut | wiek 12 - 18

Wstęp

Prawa podstawowe to fundamentalne wolności przysługujące jednostkom w państwie demokratycznym. Przykładami mogą być wolność słowa czy prawo do prywatności. W większości demokracji prawa te są skutecznie chronione i zapisane w ustawach lub w Konstytucji. Są one niezbędne dla funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa.

Jednak nie wszystkie społeczeństwa demokratyczne interpretują prawa podstawowe w ten sam sposób, a w niektórych demokracjach znajdują się one pod presją.

Podczas tej lekcji uczniowie zmierzają się z pytaniami takimi jak: co prawa podstawowe znaczą dla mnie? Co stanie się z moim codziennym życiem, jeśli pewne prawa zostaną mi odebrane lub ograniczone? Prawa podstawowe i demokracja nie są dane raz na zawsze ani zagwarantowane automatycznie. Jeśli zostaną ograniczone lub odebrane, może to dotknąć każdego.

Uczniowie zastanowią się również nad prawami innych ludzi. W końcu w demokracji nie chodzi tylko o Twoje prawa, ale także o prawa innych; innymi słowy – chodzi o nasze prawa. A te mogą wchodzić ze sobą w konflikt lub wzajemnie się ograniczać.

Cele edukacyjne

- Uczniowie zastanawiają się nad prawami podstawowymi (i ich znaczeniem) i nad tym, co się dzieje, gdy te prawa są (częściowo) odbierane.
- Uczniowie dowiadują się, że prawa podstawowe dotyczą także innych ludzi i działają w obie strony.
- Uczniowie uczą się wyjaśniać swoje przemyślenia i opinie.
- Uczniowie ćwiczą słuchanie innych i szanowanie ich zdania.

Przygotowanie organizacyjne

Pobierz i wydrukuj plik z prawami podstawowymi (druk dwustronny). Postępuj zgodnie z instrukcją cięcia widoczną na stronie. Będziesz potrzebować jednego zestawu kart na każdych dwóch lub trzech uczniów.

Wskazówka do lekcji: Pełna lekcja składa się z sześciu kroków, ale można zrealizować np. tylko kroki 1–3.

Krok po kroku

1 Wprowadź temat praw podstawowych w klasie

Przedyskutujcie pytania takie jak:

- Czym są prawa podstawowe i jakie przykłady takich praw znacie?
- Z jakich praw korzystacie w codziennym życiu?
- Kiedy kończy się Twoje prawo, a zaczyna prawo kogoś innego?
- Czy prawa podstawowe są absolutne i nieograniczone? Czy wolność słowa oznacza, że możesz powiedzieć wszystko, co chcesz? Czy prawo do protestu oznacza, że możesz demonstrować wszędzie, o każdej porze i przeciwko wszystkiemu?

2 Praca z zestawami kart praw podstawowych

Rozdaj każdej parze lub trójce uczniów zestaw sześciu kart. Uczniowie wspólnie zapoznają się z prawami. Dyskutują, które prawo jest najważniejsze, a następnie układają karty w kolejności od najmniej do najbardziej istotnego. Powiedz im, że nie ma tu złej ani dobrej kolejności. Liczy się ich zdanie.

3 Wymiana rankingów między grupami

W tym kroku każda grupa łączy się z inną. Krótco wymieniają się swoimi rankingami i próbują stworzyć jedną, wspólną listę. Następnie omówcie to na forum klasy. Możesz zadać następujące pytania:

- Które prawo umieściliście na pierwszym miejscu i dlaczego?
- Jak wasza grupa ustaliła kolejność? Czy wszyscy brali udział w podejmowaniu decyzji? Co to mówi o procesie demokratycznym w waszej grupie?

4 Rewers kart: co się dzieje, gdy prawo jest ograniczone?

Poinformuj uczniów, że na odwrocie każdej karty znajduje się przykład tego, co może się stać, gdy dane prawo zostanie ograniczone. Grupy czytają te przykłady i mogą zmienić swój ranking, jeśli chcą.

5 Omówienie przykładów

Co uczniowie myślą o przykładach ograniczeń praw? Czy wpłynęło to na zmianę kolejności w rankingu? Porozmawiajcie o tym, jak prawa chronią nie tylko Twoją wolność, ale także wolność innych.

6 Wspólna refleksja w klasie

Wykorzystaj pytania takie jak:

- Czy wszystkie prawa podstawowe są tak samo ważne?
 - Czy tożsamość lub pochodzenie danej osoby wpływa na to, które prawa uważa ona za najważniejsze?
 - Czy uważasz, że (niektóre) prawa podstawowe w Twoim kraju są zagrożone?
-

PRAWO PODSTAWOWE

**Prawo do
równego
traktowania**

PRAWO PODSTAWOWE

PRAWO PODSTAWOWE

**Wolność
sumienia
i wyznania**

PRAWO PODSTAWOWE

PRAWO PODSTAWOWE

**Wolność
słowa**

PRAWO PODSTAWOWE

PRAWO PODSTAWOWE

**Prawo do
protestu**

PRAWO PODSTAWOWE

PRAWO PODSTAWOWE

**Prawo do
głosowania**

PRAWO PODSTAWOWE

PRAWO PODSTAWOWE

**Prawo do
prywatności**

PRAWO PODSTAWOWE

Lekcja o prawach podstawowych

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Możesz dostać grzywnę za
bycie ateistą

Wolno Ci iść do meczetu,
ale publiczne rozmowy o religii
są zakazane

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Odrzucono Twoją kandydaturę
na staż ze względu na Twój
kolor skóry

Dziewczętom nie wolno
kontynuować nauki po szkole
średniej

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Uczniom zabrania się
organizowania protestów
w szkole

Zabronione jest
demonstrowanie
przeciwko aborcji

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Płacisz grzywnę,
bo skrytykowałeś dyrekcję
swojej szkoły

W Twojej szkole nie wolno
rozmawiać o polityce

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Firma technologiczna
śledzi wszystko, co robisz w
mediach społecznościowych i
wykorzystuje to przeciwko Tobie

Czat głosowy w grach jest
automatycznie nagrywany i
przesyłany policji

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE

Tylko jedna partia może
startować w wyborach

Nie wolno Ci głosować,
jeśli Twoje dochody są poniżej
średniej krajowej

PRAWO PODSTAWOWE OGRANICZONE